

SLADKA EMMA, DRAGA BÖBE

EDES EMMA, DRAGA BÖBE

režija: Istvan Szabo
scenarij: Istvan Szabo
fotografija: Lajos Koltai
glasba: Tibor Bornai, Mihaly Moricz, Ferenc Nagy, Beatrice, Robert Schumann
igrajo: Johanna ter Steege, Eniko Borcsok, Peter Andorai, Eva Kerekes, Erzsi Pasztor
Madžarska, 1991, 90 min.

Eden solidnejših Szabovih filmov, spriču izrazito nizkoproročunskih produkcijskih pogojev, v katerih je nastal, pa sijajen dokaz avtorske trdoživosti. Hkrati je to eden prvih resnejših, tako rekoč problemskih filmov o postsocialističnem času v državah nekdanjega realnega socializma. Skozi Szabov kritični objektiv ni ravnanje novih oblasti nič manj kampanjsko od prejšnjih, le da »akcije« tečejo v nasprotni smeri. Tako se morajo, denimo, učiteljice rušćine čez noč naučiti angleščine (zvečer obiskujejo tečaj, naslednje jutro pa morajo prenašati na hitro pridobljeno znanje na učence), vsi se bojijo za svoj »ugled« in za politično »ustreznost«, stari karieristi pa so spet na delu. Novi čas ni tudi nič manj moralističen od prejšnjega, le da vse skupaj zdaj temelji na krščanski etiki, kar v že tako zmedene razmere vnaša še dodatno mero negotovosti, kajti nadzor je manj neposreden in navidez mehkejši, v resnici pa enako nepopustljiv. Vse to Szabo obravnava skozi portret dveh mladih učiteljic, ki sta vsaka po svoje sumljivi. Böbe je svobodnejših nazorov, kar se kaže tako v njenem odnosu do moških kot v njenem vpletanju v pollegalne »posle«, s katerimi si skuša izboljšati materialni položaj; Emma je bolj zadržana, na tihem je zaljubljena v direktorja šole in v skladu s tem seveda precej nesrečna. Obe živita v dokaj mizernih razmerah, ki ju silijo v nenehno bitko za preživetje, kar se kajpada ne more končati drugače kot s katastrofo. Böbe obtožijo prostitucije in črnbobor-zijanskih poslov, zaradi česar najprej izgubi službo in posteljo v učiteljskem domu, nato mora še v zapor. Po »prevzgojnem« postopku naredi samomor. Emma pa je sumljiva, ker je njena prijateljica in ker ni povsem jasno, kaj jo je prignalo z dežele v mesto, in to prav za učiteljico. Ta neprizanesljiva, nekoliko depresivna pripoved je posneta v značilnem madžarskem slogu, s skupimi sredstvi brez kakršnihkoli vizualnih ekshibicij, pri čemer zlasti izstopa igra obeh osrednjih protagonistk, še zlasti Johanne ter Steega v vlogi Emme.

dovolj dobro opisuje miselno stanje glavnih oseb: seksi, nasilnega klateža in podivjanega pisatelja, ki je pravkar zvedel, da je seropozitiven. Družno delujeta proti zakonom in se odpravita na brezciljno odisejajo; prevozita in prefukata svojo pot skozi ogolelo eksistenčno puščo, imenovano ZDA. Gledamo prav poseben road movie, ki ga je ustvarila kontroverzna kinematična osebnost in nas pri tem spomnila na zgodnje filme Gusa Van Santa.

Drugi neodvisni ameriški filmski ustvarjalec Tom Karlin je občinstvo presenetil z zelo inventivnim in sila originalnim prvencem, imenovanim *Swoon*. Kinematografsko je fascinal, tako da je prepletel periodno naracijo in arhivski material z eksperimentalno pripovedjo. *Swoon* raziskuje socialno, pravno in psihično nadzornišvo dveh bitij. V kratkih sekvencah je opisana zgodba Leopolda in Richarda Loeba, judovskih intelektualcev, ki sta ugrabila in umorila mladega fanta. Tadva briljantna, prežgodaj zrela človeka sta razvila zamotano razmerje in se v zameno za seks ukvarjala s kriminalnimi dejavnostmi. Vsak posnetek, vsak premik kamere, vsak rez v tem filmu je natanko preštudiran. Umetniški in osebni nagibi, ki vodijo Toma Kalina v nova in nova branja tega primera, so izjemno sčističeni. Njegov film prezentira zgodovino iz osebne, socialne in politične perspektive, pri čemer so vsi vidiki med seboj prepleteni, ves čas pa poleg njih tli potreba po tem, da bi zvedeli in razumeli več in bolje. *Swoon* je eno izmed največjih filmskih presenečenj, kar so jih zadnji čas sproducirali v ZDA. Pravi gurmanski izdelek v boju proti mainstreamu, proti topoumnim in možganopravnim hollywoodskim produkcijam.

Tudi od Dereka Jarmana smo dobili veliko gayevske estetike. *Edward II* je med vsemi njegovimi dramami doslej najmočnejša in takšna, ki najbolj vizualno prikuje. Jarman je vnet artist, estetsko in politično konsistenten. V *Edwardu II* kombinira razburkano seksualnost in strogo liričnost. Njegovo branje klasičnega besedila je provokativno, pa obenem tako zelo sprejemljivo in reflektivno za kaotično družbo, ki v nji živimo.

ČETRTEK, 20. FEBRUARJA

Avto sem dobil nazaj. Polovica Ekranove finančne popotnice zdaj ustvarja profit na računu te ali one nemške banke. Zgodovina nemega filma na način Stanleya Kwana. S slikarskim dotikom in atmosferskimi podobami je zabeležil spoštovanja vredno biografijo, imenovano po portretirancu - *Ruan Ling Yu*. Kwan nikoli ne hiti in si v slehernem prizoru vzame čas za dramatski izraz. Svojo dokudramo zdaj pa zdaj preseka s črno-belimi intervjuji, z mešanim pogovorom med svojimi igralci in osebami, ki so delale z Ruanom Ling Yujem. Ko se režiser osebno obrne k svoji glavni igralki Maggie Cheung, ki je seveda prva dama hongkonške kinematografije, dobi film za